

Door Ed van Wijk en Jan Baks

NATUUR-INCLUSIEVE LANDBOUW OP SCHOUWEN EN GOEREE-OVERFLAKKEE

Op 29 juni hield NLGO een symposium over natuur-inclusieve landbouw. Over de redenen om een dergelijk symposium te houden hoeven we het niet meer te hebben. Bekend zijn de grote terugval in biodiversiteit, zoals de dramatische afname van het aantal insecten en de teloorgang van de weide- en akkervogels in Nederland: in 20 jaar is het aantal veldleeuweriken meer dan gehalveerd en dat van patrijs en grauwe gors gedecimeerd. Redenen genoeg om eens te kijken op een plek waar gepoogd wordt iets te veranderen aan dit sombere beeld. Op het eiland Schouwen, in de Burgh- en Westlandpolder bij Burghsluis, ligt een gebied van 500 hectare dat door de Provincie Zeeland is aangemerkt als topgebied voor boerenlandnatuur. Het Zeeuwse Landschap en de Stichting Landschapsbeheer Zeeland hebben in dit gebied een samenwerkingsverband ontwikkeld met boeren en internationale organisaties. Ook de jagersvereniging is erbij betrokken. Dat klinkt wat vreemd in Nederland, maar in Engeland is dit meer geaccepteerd en heeft men veel ervaring met het treffen van maatregelen die goed zijn voor patrijzen. Het Zeeuwse Landschap heeft binnen die 500 hectare zelf zo'n 40 hectare aangekocht. Dat biedt bij uitstek de mogelijkheid om te experimenteren met maatregelen om biodiversiteit te verbeteren.

Akkerrand Herkingen. Foto: Jan Baks

PARTRIDGE

Middels de Europese subsidieregeling *Interreg* zijn in Schotland, Engeland, België, Duitsland en Nederland onder de noemer *Partridge* een tiental demonstratiegebieden ingericht. De patrijs, dat zult u begrijpen, is de icoonsoort van deze projecten. In het gebied Heusden-Altena ligt één van de twee Nederlandse projecten, in de Burgh- en Westlandpolder bij Burgh Haamstede het andere. Elk demonstratiegebied heeft een dichtbij liggend referentiegebied ter vergelijking, dat ook wordt gemonitord.

We lopen met beheerder Alex Wieland en landbouwer Willem Smallegange door het gebied. Het Akkervogelproject, opgestart in 2016, loopt nu 3 jaar en heeft nog anderhalf jaar te gaan. Dat is kort, want het kost gewoon tijd voor de vogels om hun nieuwe plekken te vinden. Gelukkig wordt nu al gesproken over een verlenging. Hoe goed gaat het nu dan met ons icoon, de patrijs, willen we weten.

In de winter is er een 30-tal. In februari / maart willen de beheerders de territoria van de patrijzen in beeld krijgen. De patrijsmannetjes kunnen het niet nalaten om te reageren op de ingeblikte roep van een vrouwtje, en daaruit is op te maken dat er een 9- à 10-tal paren in het gebied moet zijn. Bij de start van het project waren dat er nog maar 3 of 4. Ook de veldleeuwerik doet het goed, in het westelijk deel ging de populatie daarvan van 0 naar 10 broedvogels.

Maatregelen voor akkervogels:

- Stoppelvelden
- Akkerranden
- Hooilandranden
- Bloemenblokken
- Strokenteelt
- Neonicotinoïde-vrij telen
- Keverbanken

Maai-beheer. We staan bij de berm van een toegangsweg en krijgen het over maai-beheer. Het eerste legsel van de patrijs bestaat uit wel 15 tot 17 eieren. Mocht dit mislukken, door maaien bijvoorbeeld, dan komt er een nieuw legsel. Zo'n tweede legsel omvat echter nog maar een tiental eieren. Het slagen van het eerste broedsel is dus heel belangrijk, en als je dat uitlegt zal iedereen zijn maaibeleid willen aanpassen als dat mogelijk is. Maar stel je voor dat je graszaad teelt, dan moet dat zuiver zijn en kun je geen vermenging gebruiken. En daar gaat het weer wringen. Om een goed verkoopbaar graszaad te laten groeien wil je vroeg de bermen maaien om vermenging met je product te voorkomen: boeren willen wel, maar het moet in hun bedrijfsvoering passen.

Bloemenblok. We staan bij een bloemenblok. Een perceel van een kleine 10 hectare grond is hier door Het Zeeuwse Landschap aangekocht van het Waterschap.

Hier wordt samengewerkt met de universiteit van Göttingen en de Partridge-organisatie. Een blok van één hectare blijkt ideaal te zijn voor patrijzen, dat biedt veel meer bescherming voor katten en vossen dan patrijzenranden. We willen een mix met een "brede bloei-boog" van koolzaad in maart tot boekweit in september, goed voor bestuivende insecten, ondoordringbaar. Door een mix van éénjarige en meerjarige planten te zaaien, en jaarlijks een wisselend gedeelte van het blok te maaien en opnieuw in te zaaien, houdt je de mix in stand. Naast het bloemenblok is gekozen voor een wisselteelt, in dit geval zijn er blokken graan, daarnaast rode klaver, dan het permanente bloemenblok, en dan weer graan. Hier hebben we de luxe dat we niet naar de opbrengsten hoeven te kijken, de boer krijgt een vaste vergoeding, het hoofddoel is bescherming. Het wemelt van de vlinders en we zien ook minder algemene soorten zoals het bruin blauwtje en de gele luzernevlinder.